

**UNIVERZITET U TUZLI
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA HISTORIJU**

**II CIKLUS STUDIJA
STUDIJSKI PROGRAM
HISTORIJA BOSNE I HERCEGOVINE
U PRIMJENI OD AK. 2023/24.**

TUZLA, 2023.

1. OPĆI DIO

1.1. Naziv i nosilac studijskog programa

Naziv studijskog programa: **Historija Bosne i Hercegovine**

Nosilac studijskog programa: **Univerzitet u Tuzli, Filozofski fakultet**

1.2. Način izvođenja nastave i nivo studijskog programa

Studij je organizovan kao redovni studij. Nastava se izvodi kombinacijom redovnog studija i učenja na daljinu. Drugi ciklus studija traje jednu (1) godinu (2 semestra) i vrednuje se sa 60 ECTS bodova. Studijska godina se organizuje u dva semestra (zimski i ljetni), od kojih svaki ima 15 nastavnih sedmica.

1.3. Akademski i stručni naziv koji se stiče završetkom studijskog programa

Završetkom studija II ciklusa student stiče akademsko zvanje **magistar historije**, a u skladu sa Pravilnikom o akademskim i stručnim zvanjima i načinu njihovog korištenja koji donosi Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog Kantona.

1.4. Jezik na kojem se izvodi studijski program

Nastava na studijskom programu II ciklusa studija Psihologija izvodi se na službenim jezicima u Bosni i Hercegovini.

1.5. Procedure i uslovi upisa na studijski program

Pravo upisa na studijski program II ciklusa imaju svi kandidati državljani Bosne i Hercegovine, strani državljani i osobe bez državljanstva koje su završila odgovarajući

dodiplomski studij/studij I ciklusa u trajanju od četiri godine (sa ostvarenih 240 ECTS bodova). Odgovarajući dodiplomski studij je dodiplomski studij historije, te sa srodnih društvenih i humanističkih fakulteta i odsjeka, s time da ukupan broj kredita iz dodiplomskog odnosno prvog ciklusa studija ne bude manji od 240 ECTS. Klasifikacija i izbor kandidata za upis vrši se na osnovu kriterija u skladu sa procedurama koje utvrđuje Senat Univerziteta u Tuzli.

Broj kandidata za izvođenje nastave definiše se Standardima i normativima visokog obrazovanja Tuzlanskog kantona.

1.6. Popis predmeta sa brojem sati nastave i brojem ECTS bodova

Nastavni plan studijskog programa II ciklusa Historija Bosne i Hercegovine sadrži obavezne predmete te završni magistarski rad.

	PRVA (I) GODINA	I semestar				II semestar				
	Obavezni krediti	Zimski semestar				Ljetni semestar				
	PREDMET	P	A	L	ECTS	P	A	L	drugi oblici nastave	ECTS
1	Metodologija historijskih istraživanja sa osnovama historiografije Bosne i Hercegovine	3	1	0	6					
2	Korijeni Bosne i bosanskog društva	2	2	0	6					
3	Bosanske zemlje u srednjem vijeku	2	2	0	6					
4	Bosna i Hercegovina u novom vijeku: kontinuitet identiteta i posebnosti (državnosti) (1463-1878)	2	2	0	6					
5	Identitet i državnost Bosne i Hercegovine u savremenom dobu (1878-2000)	3	1	0	6					
6	Završni magistrski rad*								20	30
	Ukupno obaveznih*	12	8	0	30					30
	Ukupno sati/ECTS	20							20	

*Previđeni fond sati na Završnom master radu odnosi se na individualne kontakt sate kandidata sa mentorom i nastavnicima na pripremi i izradi završnog rada

*SILABUSI PREDMETADATA SU U PRILOGU

Način organizacije nastave i obavljanja ispita regulisan je odgovarajućim aktima i propisima Univerziteta u Tuzli koji se odnose na ovu oblast.

1.7. Opis programa

U toku studija polaznici slušaju i polažu 5 predmeta:

1. Metodologija historijskih istraživanja sa osnovama historiografije Bosne i Hercegovine
2. Korijeni Bosne i bosanskog društva
3. Bosanske zemlje u srednjem vijeku
4. Bosna i Hercegovina u novom vijeku: kontinuitet identiteta i posebnosti (državnosti) (1463-1878)
5. Identitet i državnost Bosne i Hercegovine u savremenom dobu (1878-2000)

Naziv predmeta: Metodologija historijskih istraživanja sa osnovama historiografije Bosne i Hercegovine		ECTS
		6
Ukupan broj sati u semestru:		
Semestar: I	Predavanja: 45	Vježbe (A+L) : 15
Cilj kolegija: • Osposobiti studente da znaju provesti istraživački postupak, koristeći metode važne za historijsku nauku; • Da samostalno mogu definisati temu istraživanja (istraživačko pitanje) i odgovoriti na istraživačko pitanje; • Osposobiti studente da kritički koriste historijske izvore i literaturu; • Da znaju osnove historiografije Bosne i Hercegovine		
Sadržaj / struktura predmeta: 1. Pojam nauke i naučnoistraživačkog rada; 2. Opće naučne metode, posebne naučne metode, tehnika naučnog rada 3. Historija: prošlost i nauka o prošlosti. Posebnost historijske nauke. 4. Historijska svijest: Oblikovanje historijske svijesti, djelovanje i upotreba historijske svijesti. 5. Historičar: proizvod i proizvođač historije; 6. Historijski metod: Odlike historijskog metoda i tumačenja historijskog metoda; 7. Historijski izvori: svjedoci i posrednici; 8. Vrste historijskih izvora; 9. Kritika historijskih izvora; 10. Izbor i definisanje predmeta istraživanja, plan istraživanja, formulisanje ciljeva istraživanja, postavljanje hipoteza, izrada projekta istraživanja, prikupljanje i obrada podataka, naučno tumačenje i interpretacija podataka, izvještaj o rezultatima istraživanja); 11. Prikupljanje izvorne građe;		

12. Pisanje naučnog rada (plan pisanja, kompozicija rada, odlike naučnog teksta, redigovanje i recenzija rukopisa);
13. Dokumentacijska osnova rukopisa (naučni aparat); Saradnja sa mentorom; Prezentacija i odbrana rada; Izvještaj (Saopštavanje rezultata istraživanja);
14. Osnove historiografije Bosne i Hercegovine o starom i srednjem vijeku;
15. Osnove historiografije Bosne i Hercegovine o novom vijeku i savremenom dobu.
Osnovna literatura:
1. Mirjana Gross, Suvremena historiografija: korijeni, postignuća, traganja, Zagreb, 1996.
2. Vesna Mušeta Aščerić, Uvod u historijsku nauku, Sarajevo, 2014.
3. Miomir Dašić, O istoriji - Metodološki ogledi, Podgorica, 2019.
4. Zdravko M. Delečić, Zanat istoričara: Metodologija istoriopisanja, Kosovska Mitrovica, 2019.
5. Prilozi o historiografiji Bosne i Hercegovine Bosne i Hercegovine (2001-2017), knj. 1 i 2, ANUBiH, Sarajevo, 2020.

Naziv predmeta: Korijeni Bosne i bosanskog društva		ECTS
		6
Ukupan broj sati u semestru:		
Semestar: I	Predavanja: 30	Vježbe (A+L) : 30
Cilj kolegija: • Osposobiti studente: • da definišu osnovne metode istraživanja prethistorijskog i antičkog doba • da kritički analiziraju izvore i literaturu • da spoznaju najvažnije kulturne pojave i privredne promjene unutar prethistorijskog društva • da spoznaju uzroke i posljedice osvajanja Ilirika, te položaj Bosne i Hercegovine unutar rimskih provincija Dalmacije i Panonije kroz upravu, privredu i kulturne tekovine • da spoznaju promjene koje su se zbile na tlu današnje Bosne i Hercegovine za vrijeme vladavine Ostrogota • da spoznaju značaj antičke civilizacije i njeno naslijeđe		
Sadržaj / struktura predmeta: I. Izvori za proučavanje prethistorijskog i antičkog doba na tlu današnje Bosne i Hercegovine; Metode istraživanja II. Odnos arheologije i historije; Pomoćne arheološke i historijske nauke III. Analiza antičkih narativnih izvora; Bosanskohercegovačka antička historiografija IV. Kameno doba: privreda i društvo V. Metalno doba: privreda i društvo VI. Religija, naselja, arhitektura i umjetnost prethistorijskog doba VII. Ilirske i panonske zajednice VIII. Rimsko osvajanje Ilirika; Položaj Bosne i Hercegovine unutar novoformiranih rimskih provincija: Dalmacije i Panonije IX. Uprava X. Privreda antičkog društva XI. Društvena transformacija XII. Komunikacije i naselja XIII. Religija XIV. Bosna i Hercegovina nakon pada Zapadnog Rimskog Carstva XV. Vladavina Ostrogota; Prodor Avara i Slavena		

Osnovna literatura:

Ancient Europe 8000 BC - AD 1000. Encyclopedia of the Barbarian World, vol. I - The Mesolithic to Copper Age (c. 8000-2000 BC), 2004;

Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine, tom I, II, III, Sarajevo 1888.

I. Bojanovski, Bosna i Hercegovina u antičko doba, Sarajevo 1988;

B. Čović, Od Butmira do Ilira, Sarajevo 1976;

Grupa autora, Kulturna istorija Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1984.

I. Hawkes, Praistorija, u ediciji: Historija čovječanstva, tom I, Zagreb 1966;

E. Imamović, Antički kultni i votivni spomenici na području Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1977;

Ostala literatura:

E. Imamović, Korijeni Bosne i bosanstva, Sarajevo 1995;

J. Neustupni, Praistorija čovječanstva, Sarajevo 1960;

G. Novak, Prošlost Dalmacije, Zagreb 1944;

B. Omerčević, Arheologija, Tuzla 1995;

B. Omerčević, Bosna i Hercegovina u vrijeme kasne antike, Tuzla 2010;

E. Pašalić, Antička naselja i komunikacije u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1960;

Praistorija jugoslavenskih zemalja, tom I - Paleolit i mezolit i tom II - Neolit, Sarajevo 1979,

K. Greene, Archaeology, An Introduction, London 2001;

A. Šaćić Beća, Sjeverna Bosna u okvirima rimske Panonije 2022;

M. Imamović, Sjeveroistočna Bosna u antičko doba, Tuzla 2023.

Naziv predmeta: Bosanske zemlje u srednjem vijeku		ECTS
		6
Ukupan broj sati u semestru:		
Semestar: I	Predavanja: 30	Vježbe (A+L) : 30
Cilj kolegija:		
• Osposobiti studente da razumiju faze i procese u razvoju srednjovjekovne Bosne, od ranosrednjovjekovnih sklavinija, preko vremena Bosanske banovine, pa do formiranja i egzistencije Bosanske kraljevine. • Pored političkog razvoja, studenti će pobliže upoznati i administrativni ustroj srednjovjekovne Bosne, počev od početnog nivoa župe, pa do zemalja kao najvećih teritorijalnih jedinica. • U okviru sagledavanja razvoja srednjovjekovne bosanske politije posebna pažnja bit će posvećena proučavanju vazalnih odnosa kao najvažnije dinamike za svako srednjovjekovno društvo.		

Sadržaj / struktura predmeta:

1. Historiografija o srednjovjekovnoj Bosni;
2. Kratki osvrt na faze političke historije srednjovjekovne Bosne;
3. Historijska geografija srednjovjekovne Bosne: župe i zemlje;
4. Kraljeva zemlja/Contrata del Re u izvorima i historiografiji,
5. Širenje Bosne na sjever - Usora i Soli;
6. Širenje Bosne na zapad - Donji Kraji, Zapadne Strane i vlast nad Dalmacijom;
7. Širenje Bosne na istok - Podrinje i Polimlje;
8. Širenje Bosne na jug - Humska zemlja;
9. Vladajuća dinastija Kotromanića i Bosanski stanak;
10. Crkva bosanska kao osnovni dio društva;
11. Pravni običaji srednjovjekovne Bosne;
12. Vanjskopolitički odnosi Bosanske kraljevine: Dubrovnik i Ugarska kraljevina;
13. Vanjskopolitički odnosi Bosanske kraljevine: Venecija i Rimska kurija;
14. Posebni slučajevi bosanskog srednjovjekovnog društva: žene, Vlasi i Sasi;
15. Historijat otpora osmanskoj okupaciji i konačno uništenje Bosanske kraljevine 1463.

Osnovna literatura:

- Pavao Anđelić, Studije o teritorijalnopolitičkoj organizaciji srednjovjekovne Bosne, Svjetlost, Sarajevo 1982.
- Anto Babić, Diplomatska služba u srednjovjekovnoj Bosni, Međunarodni centar za mir, Sarajevo 1995.
- Sima Ćirković, Istorija srednjovekovne bosanske države, Beograd 1964.
- Mihailo Dinić, Državni sabor srednjovekovne Bosne, Beograd 1955.
- Povijest Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do 1463, HKD Napredak, Sarajevo 1942 (1999).
- Dubravko Lovrenović, Bosanska kvadratura kruga, Dobra knjiga-Synopsis, Sarajevo-Zagreb 2012.
- Pejo Ćošković, Crkva bosanska u XV. stoljeću, Institut za istoriju, Sarajevo 2005.

Naziv predmeta: Bosna i Hercegovina u novom vijeku: kontinuitet identiteta i posebnosti (državnosti) (1463-1878)		ECTS
		6
Ukupan broj sati u semestru:		
Semestar: I	Predavanja: 30	Vježbe (A+L) : 30
Cilj kolegija: Upoznati studente II ciklusa studija sa: podjelom historije Osmanskog carstva i Bosne i Hercegovine u novom vijeku, evolutivnim putem kroz koji je prošla Bosna i Hercegovina u vrijeme osmanske uprave, historijskim činjenicama vezanim za ovaj period Osmanskog carstva i Bosne i Hercegovine u novom vijeku, mjestom i ulogom koje je Carstvo imalo kada je u pitanju prostor Bosne i Hercegovine, religija, kultura, migraciona kretanja, društveni odnosi, privredne prilike, civilizacijski tokovi, mjestom i ulogom koju su imale susjedne zemlje na prostor Bosne i Hercegovine.		
Sadržaj / struktura predmeta: I: Upoznavanje sa predmetom i izvorima i literaturom. II: Osmansko-bosanski odnosi od kraja 14. stoljeća do 1463. III: Osvajanje Bosanskog kraljevstva i uspostava osmanske vlasti. IV: Teritorijalni okvir: Bosanski, Hercegovački i Zvornički sandžak. V: Teritorijalno širenje, novi sandžaci i osnivanje Bosanskog ejaleta. VI: Uspostava vlasti, nove provincije, položaj muslimana i nemuslimana.		

VII: Širenje islama i orijentalno-islamske kulture i duhovni život. VIII: Najvažniji historijski događaji i procesi. IX: Položaj nemuslimana-katoličke i pravoslavne crkve. X: Privredni i društveni život XI: Kultura življenja (arhitektura-urbanizacija, zakralni i profani objekti). XII: Duhovna kultura (književnost: arapska, perzijska, osmanska i bosanska) XIII: Umjestnost u vrijeme osmanske uprave. XIV: Obrazovne prilike u vrijeme osmanske uprave. XV: Nacionalni pokreti i ideja autonomnosti Bosne.
Osnovna literatura 1. Aličić A, Pokret za autonomiju Bosne od 1831. do 1832, Sarajevo 1996. 2. Šljivo G, BiH u XIX stoljeću, Tešanj 2008. 3. Smajić R, Migracije i Bosanski ejalet 1699-1718, Sarajevo 2022. 4. Sućeska A, Ajani, Sarajevo 1965.

Naziv predmeta: Identitet i državnost Bosne i Hercegovine u savremenom dobu (1878-2000)		ECTS
		6
Ukupan broj sati u semestru:		
Semestar: I	Predavanja: 45	Vježbe (A+L) : 15
Cilj kolegija: • Osposobiti studente da razumiju realitete i tokove afirmacije bosanskohercegovačkog identiteta i državnosti u • savremenom dobu, od dolaska Austro-Ugarske monarhije u Bosnu i Hercegovinu 1878. godine do sprovedbe • Daytonskom mirovnog sporazuma nakon 1995. godine. U tom kontekstu, omogućiti studentima da prepoznaju • kontekst, povode i uzroke političko-društvenih, ustavno-pravnih i socio-ekonomskih kretanja i promjena u Bosni i • Hercegovini nakon 1878. godine, kao i da razumiju uticaj novih državno-pravnih realiteta na savremeni političko-pravni i nacionalno-politički razvoj Bosne i Hercegovine		
Sadržaj / struktura predmeta: 1. Bosna i Hercegovina na Berlinskom kongresu. Član XXV 2. Carigradska konvencija od 21. 4. 1879. 3. Međunarodnopravni položaj Bosne i Hercegovine za vrijeme austrougarske vladine. 4. Bosna i Hercegovina kao corpus separatum unutar Dvojne monarhije. 5. Konceptije o državno-pravnom položaju Bosne i Hercegovine uoči i tokom Prvog svjetskog rata. 6. Položaj Bosne i Hercegovine u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. 7. Bosna i Hercegovina u doba vlade Stojadinović – Korošec – Spaho. 8. Hrvatsko pitanje u Kraljevini Jugoslaviji i Bosna. 9. Zasjedanja ZAVNOBIH-a. Formiranje nove vlasti. 10. Erozijski ustaškog sistema. Nastanak avnojevske Jugoslavije. 11. Obnova državnosti Bosne i Hercegovine. 12. Politički, ustavno-pravni i ekonomski razvoj Bosne i Hercegovine u socijalističkoj Jugoslaviji. 13. Bosna i Hercegovina u procesima disolucije SFRJ. Višestranački izbori u Bosni i Hercegovini 1990. 14. Rad Predsjedništva i Skupštine SR BiH 1990-1992. Referendum za nezavisnost.		

15. Daytonski ugovor i savremena afirmacija Bosne i Hercegovine

Osnovna literatura:

- Socijalistička republika BiH [separat iz II izdanja Enciklopedije Jugoslavije], Zagreb, 1983.
- T. Kraljačić, Kalajev režim u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 1987.
- N. Šehić, BiH 1918-1925, Sarajevo, 1991.
- E. Redžić, Bosna i Hercegovina u Drugom svjetskom ratu, Sarajevo, 1998.
- H. Kamberović, Hod po trnju. Iz bosanskohercegovačke historije 20. stoljeća, Sarajevo, 2011.
- M. D. Abazović, Kadrovski rat za BiH (1945–1991), Sarajevo, 1999.
- M. Imamović, Historija države i prava Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2003.
- M. A. Hoare, The History of Bosnia from the Middle Ages to the Present Day, London, 2007.
- Identitet Bosne i Hercegovine kroz stoljeća, I i II, Institut za historiju, Sarajevo, 2011.
- Prijelomne godine bosanskohercegovačke prošlosti, I i II, Institut za historiju, Sarajevo, 2021.

1.8. Cilj studijskog programa

Temeljni cilj ovog studijskog programa je sticanje istraživačkih i stručnih kompetencija za samostalan rad historičara.

Cilj ovog studija je da obrazuje i osposobi historičare za one oblasti savremenog društva gdje postoje realne potrebe za njihovim radom i doprinosom, kako za daljnji razvitak Bosne i Hercegovine tako i za prosperitet međunarodne zajednice i savremenog svijeta u cjelini. Ovim studijem omogućit će se školovanje značajnog broja visokoobrazovanog kadra za potrebe:

- nastave historije u Bosni i Hercegovini;
- naučnog razvoja na polju historiografije;
- rada na polju javne, kulturne i administrativne djelatnosti.

Dio magistara historije zasigurno će pronaći radno mjesto i u privatnom sektoru, naročito u novinarstvu, izdavaštvu, turizmu, kao i na poslovima kulturnog menadžmenta. Istovremeno, snažnije će povezati historičare u Bosni i Hercegovini i svijetu. Osim toga, dolaze u poziciju za uspostavljanje veza i s brojnim drugim sličnim profilima.

Master studij historije – II ciklus, usaglašen je sa Kantonalnim Zakonom o visokom obrazovanju, Bolonjskom deklaracijom i ostalim zakonskim aktima vezanim za nauku i visoko obrazovanje.

1.9. Kompetencije i vještine koje se stiču završetkom II ciklusa studija

Nakon završenog studijskog programa II ciklusu studija historije kandidati će biti osposobljeni:

- da samostalno rade na istraživanjima;
- da samostalno obrađuju historijsku građu;
- da samostalno prezentiraju historijske činjenice iz domena historije Bosne i Hercegovine;
- da kritički, pravilno i objektivno prosuđuju o pojedinim događajima i ličnostima;
- da postupaju prema etičkim načelima struke;
- da imaju pozitivan stav o cjeloživotnom učenju i razvoju stručnih kompetencija;
- da se i dalje bave naučno-istraživačkim radom iz područja bosanskohercegovačke historije.

Kandidati sa završenim II ciklusom studija - master struke/historije imat će mogućnost da se uposle:

- u osnovnim i srednjim školama kao nastavnici historije;
- na fakultetima i historijskim institutima kao mladi istraživači i naučnici;
- u muzejima kao kustosi i istraživači;
- u arhivima;
- u centrima kulture;
- u diplomatiji.

1.10. Uslovi upisa u slijedeći semestar, te način završetka studija

Student stiče pravo na upis u naredni semestar ukoliko je odslušao nastavu iz prvog semestra. Student koji obnavlja studijsku godinu obavezan je platiti naknadu za obavljanje ispita prilikom svakog ponovnog polaganja završnog ili popravnog ispita iz predmeta u godini koju obnavlja, u visini koju utvrdi Senat.

Student koji obnavlja studijsku godinu, obavezan je prisustvovati realizaciji nastave samo iz nastavnih predmeta iz kojih nije izvršio utvrđene obaveze učešća u nastavi, odnosno nije ostvario pravo na potpis.

Student završne godine studija, koji je ovjerio posljednji semestar, a nije odbranio završni magistarski rad, prelazi u status studenta apsolventa koji traje od prvog dana naredne akademske godine do kraja iste. U tom periodu ima pravo na obavljanje preostalih završnih ispita, u svakom kalendarskom mjesecu.

O izvršavanju obaveza studenata iz svih oblika nastavnog rada vodi se jedinstvena evidencija za svaki nastavni predmet.

Student na kraju studija piše završni magistarski rad te ga javno brani.

1.11. Uslovi prelaska sa drugih studijskih programa u okviru istih ili srodnih oblasti studija

Studentu drugog Univerziteta može se omogućiti prelazak sa **istorodnih** akreditovanih studijskih programa na studijski program Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli pod uslovima i postupku utvrđenim Pravilima studiranja na II ciklusu studija na Univerzitetu u Tuzli.

Pod **istorodnim** studijskim programom smatra se studij historije. Student može izvršiti prelazak sa drugog javnog univerziteta pod uslovima i na način utvrđen Pravilima studiranja na II ciklusu studija na Univerzitetu u Tuzli.

Studentu Univerziteta se može omogućiti prelazak sa jednog studijskog programa na drugi studijski program pod uslovima i postupku utvrđenim Pravilima studiranja na II ciklusu studija na Univerzitetu u Tuzli.